

ПРОБЛЕМА ГЕРОЯ У СУЧАСНІЙ “ЖІНОЧІЙ ПРОЗІ”

Тетяна Тебешевська,

У курсі, філологічний факультет.

Науковий керівник – Баран Є. М.,

кандидат філологічних наук, доцент.

Перед сучасними українськими прозаїками стоїть кілька важливих завдань. Одне із них – пошуки героя. Пошуки героя в літературі стають адекватними пошукам віри в суспільстві, де чільне місце посідають пошуки Бога.

“Сьогоднішній час просто вимагає нового героя, тієї основи, котра буде складена в тексті, того персонажа, в якого перевтілюється його автор” [2, с.4].

У сучасній прозі переважає герой надломлений, деструктивний, духовно “неповноцінний”, хоч часто це творча особистість з високим (як це не абсурдно) інтелектуальним рівнем розвитку.

Людьми творчими є головні персонажі більшості творів Софії Майданської, Людмили Тарнашинської, Оксани Забужко, частково Любові Пономаренко, Світлани Йовенко, Валентини Мастерової.

О.Забужко у відомих “Польових дослідженнях з українського сексу” подає кілька типів героїв-інтелектуалів.

Три типи героїв: перший – активний, який намагається диктувати власне і чуже життя, це герой сильний, хоч має певні вади (Оксана); другий – зациклений на власній персоні і особистих досягненнях, це герой, у якого “ego” – центр світосприйняття (Алекс); третій – герой слабкий, бездієвий, пасивний, можливо, навіть творчо незреалізований, заангажований і закомплексований, така людина живе механічним, запрограмованим життям (образ колеги-киянина).

Сучасний літературний критик Євген Баран, характеризуючи українську прозу дев'яностих ХХ століття (зокрема антологію “Тексти”), зауважив: “Герой більшості творів, заявлених у антології, є незреалізованою творчою особистістю (поняття “творча” у даному випадку ширше мистецьких рамок), а відси його внутрішня збитковість, комплекс вини, неповноцінності. Хоча в окремих випадках він постає у ролі “байронівського героя”, що протиставляє себе суспільству” [1, с.45]. Яскравим прикладом такого героя може бути Анна в “Радісної пустелі” Г.Пагутяк, п'ять героїв із роману “Смітник Господа нашого” (Шептун, Базіль, Діоген, Колос, Перевізник).

У Софії Майданської героями є літературознавці, майстри музики і мистецтва. Візьмімо хоча б Делію із повісті “Провідна неділя”.

Л.Тарнашинська в центр твору ставить художника (“І німе незрозуміння”).

Характеризуючи типову поведінку головних героїв художніх прозових творів, А.Кокотюха пише: “В основному це бідкання інтелігента, що пливе за течією і опір чинить лиш на словах, бо діяти, протистояти

обставинам не звик. Безперечно типовий виразник настроїв інтелектуальної еліти” [2, с.4].

Таким є герой творів Л.Тарнашинської (“Формула симбіозу”), С.Йовенко (“Таємниця самотника”), С.Майданської (“Провідна неділя”), Є.Ковоненко (“Сестра”).

Оскільки через образи ми пізнаємо зміст твору, а переживаючи за долю героїв, опиняємося думкою у вирі подій, то головний герой у сучасній прозі має бути оригінальним, хоч і не ідеальним чи зразковим.

Осучаснення персонажів нашої літератури, наділення їх такими якостями як цинічність, професіоналізм, самостійність, незалежність, покладання в усьому насамперед на самого себе, а ще суто “нашими типовими рисами” і намагання цікаво розповісти про цього героя повинні повернути україномовну прозу до споживача.

У сучасній “жіночій прозі” простежується домінування кількох типів героїнь залежно від суспільного статусу, від їх характеру, життєвої позиції, зрештою, від віку і под. Є “традиційні” героїні, які відповідають патріархальному суспільному ідеалу, є протилежні їм персонажі.

Розглядаючи різні типи героїнь через призму їх же світобачення, можемо говорити про феміністок і прихильниць традиційної позиції чи ролі жінки в гендерному суспільстві.

Страждання, незадоволення власним становищем, безвихідь, яка породжує депресію, страх супроводжують часто героїнь Л.Тарнашинської, Л.Пономаренко, Г.Пагутяк, С.Майданської. Постійно є страх “перед ним і перед собою”, перед самотністю, клаустро- і ніктофобія. У прозових творах письменниць наявні апокаліпсичні мотиви.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що у сучасній “жіночій прозі” поширена тенденція зображення внутрішнього світу героя, його емоції, почуттів і відчуттів. Верх беруть екзистенційні мотиви, а психологічний портрет має перевагу над звичайним. Останнім часом автори уникають повних портретоописувань, домінують “умовні обличчя”, зосередження на деталі, яка несе асоціативну інформацію, є символічним кодом.

Є різні типи героїв та героїнь. Розкриття головного художнього образу в кожній з письменниць відбувається по-різному, як і різною є інтерпретація його буття. Багато залежить від тематики творчості автора, його бачення оточуючого світу, сповідання певної манери письма, стилю, зрештою, вміння тонко відчувати красу у всьому, розрізнити гармонію і дисгармонію. Завдання сучасного письменника полягає у тому, щоб творчі пошуки змісту і форми були вдалими, потенційний талант митця – зреалізований, а межа, за якою починається антилітература (антигерой), – не перейдена.

1. Баран Є. Зоїлові трені: літературно-критичні тексти. – Львів.: Логос, 1998. – 112с.
2. Кокотюха А. Пошуки нового героя // Літературна Україна. – 1999. – 13 травня. – С.4.